

החיים זה לא גויאווה!

לתפוס את מהות המאבק הוא, שהתחולל עם לידת המדינה.

בעינינו, סימל חיים לסקוב את כל אשר תיעבנו. הוא נפלס מן הגדרד ומן החטיבה, מפני שלא התאים למיסגרת זו. הוא מילא תפקיד בקרב הרה"האסונות על לטרון ואחריו בגליל. בן דונקלמן, היהודי הקנדי שפיקד על הכוח אשר כבש את נצרת, סיפר בקטע גנוז של ספרו (נאמנות כפולה) כי לסקוב מסר לו את ההוראה לגרש את אוכלוסיית נצרת למחנה הכניעה — תוך הפרה מחלטת של הסכסכהניעה, שבו הובטח שלום התושבים. דונקלמן סירב לבצע הוראה שפלה זו בלי פקודה בכתב. פקודה כזאת לא הגיעה, ותושבי נצרת ניצלו. (אחרת היינו מוצאים אותם כיום במחנה עין-אל-ח'לוח או ראשידיה, רועדים בקור, כשהגברים כלואים במחנה אל-אנצר).

על לסקוב התהלכו סיפורים רבים. הסיפור החשוב ביותר בא להסביר את להיטותו אחרי גוהלי הצבא הבריטי, שבו הגיע לדרגת רביסרן — דרגה גבוהה מאוד לחייל מפלסטיין. לסקוב, בוגר בית-הספר הריאלי בחיפה, התאהב בעל וייצמן, אחותו של עזר, יתמיה כובשת ועותרצון. יעל, נעמת זאת, התאהבה בגיבור-מלחמה בריטי, לא-יהודי, נישאה לו ועברה עימו לבריטניה. מאז — לפי הסיפור — דבק בלסקוב הגיזק הבריטי. הוא רצה להיות בריטי יותר מאשר הבריטים עצמם, בריטי יותר מאותו קצין שכבש את אהובת-ליבו.

אין ספק שלסקוב היה אדם מרתק. אימרת-הכנף שלו היו לאגדה. פעם, כשהיה מפקד בית-הספר לקצינים, הציג לחניכים רגיל: „אתה נע בשדה בראש פלוגה. פיתאון ניתנת עליך אש מגיבעת סמוכה. מהו הדבר הראשון שאתה עושה?”

בוה אחר זה קמו החניכים ונתנו תשובות: „אני שולח את חוליית המיקלע...”

„שב!” רעם לסקוב.

„אני מסתער בראש מחלקה...”

„שב!”

וכן הלאה. אחרי שכולם ניסו לשווא לגלות את פיתרון התעלומה, סיפק לסקוב עצמו את התשובה: „הציני הגדול ביותר, בעל הזקן הארוך ביותר, לא נשאר עומד כאשר יורים עליו! הדבר הראשון הוא לשכב!”

בפעם אחרת, כשהיה מפקד חיל-האוויר, סייר במחנה המפקדים, שידעו מראש למה לצפות. ניקו את המחנה כפי שלא נוקה מעולם. לסקוב בא, פתח ארונות, בדק מתחת למיטות, הסתכל לתוך הסירים במיטבת, ולא מצא על מה להתלונן. הכל היה בסדר.

לבסוף אמר: „הביאו כסא!” הוא טיפס על הכסא ומשך אצבע על פני אהיל מנורה, מלמעלה. האצבע התכסתה באבק. „אתם לא תהיו לעולם צבא אמיתי!”

פסק ונטש את המחנה כועס.

הוא היה איש התכונה שיוחסה לו יותר מכל אחרת היא זו שאין לה שם עברי, אלא רק לועזי: integrity.

הוא היה אדם ישרלב, כולו מיקשה אחת, בעל אופי יהודי. הוא לא יצא ממכונה של בית-החורשת, כמו רבים מן הקצינים כיום. אי אפשר היה שלא לכבד אותו.

שנותיו האחרונות לא היו מוכתרות בהצלחה. אחר רי שסיים את תקופת-כהונתו כרמטכ"ל — תקר פה שבה לא פרצה אף מילי-חמה אחת, ויש לרשום זאת ילכותו — התמנה כמנהל רשות-הגמלים. כמו קצינים רבים שעברו לחיים האזרחיים, היה נדמה לו שאי שר לנהל מיפעל גדול כי אגודה צבאית. הוא התגנש עם העובדים, התעלם לי-לחלוטין מריגשותיהם, ולא הסתדר עם איש. בעיני רבים בארץ היה גיבור — המנהל החקיף, ההגון, הלחם בשחיתות ובחוסר-היעילות. אך בעיני המעטים הקבועים, לא היה אלא כישלון. אחרי מאבקים ממושכים, הוא הודח — דחוקא על-ידי שר-התחבורה עזר וייצמן, אחיה של יעל הנערצת. היחיד שהעז לפוצץ את האגדה.

אחרי זה היה לסקוב שבר-כלי. הוא היה מובטל מתפקיד, עד שמשנה דיון חש לעזרתו, לשימחת רבים מחסידי וממתנגדיו גם יחד, שליבם נחמץ למראת ירידתו. דיון מינה אותו כנציב קבלת החיילים — תפקיד שנשל בהרבה מרמתו. יש שחשדו בלסקוב כי ביקש לגמול לדיון כאשר התמנה כחבר ועדת-אגרנט אחרי מלחמת יום-הכיפורים. הוא מילא תפקיד חשוב בסתורו של דיון על-ידי הוועדה — טיהור שהרגינו את הציבור עד כדי כך, שדיון נאלץ ללכת, ובדרכו גרף עימו גם את גולדה.

בשנים האחרונות פגשתי בו פה ושם, ומראהו לא הותיר ספק שהוא חולה מאוד. שמחתי למיד לשוחח עימו. הוא הפך אנאכרוניזם במדינה — אדם הגון, שאינו מתפשר עם השקיעה המוסרית הכללית.

כאשר נפטר השבוע, בגיל צעיר-חסיתי (63), שאלתי את עצמי: מי מלבד קומץ של ותיקים יודע כיום מי היה האיש, שבמנה עומק האנשים האגדתיים שהובילו אותנו אל הקרב ערב קום המדינה?

לדעתנו, סימל חיים לסקוב את כל אשר תיעבנו. הוא נפלס מן הגדרד ומן החטיבה, מפני שלא התאים למיסגרת זו. הוא מילא תפקיד בקרב הרה"האסונות על לטרון ואחריו בגליל. בן דונקלמן, היהודי הקנדי שפיקד על הכוח אשר כבש את נצרת, סיפר בקטע גנוז של ספרו (נאמנות כפולה) כי לסקוב מסר לו את ההוראה לגרש את אוכלוסיית נצרת למחנה הכניעה — תוך הפרה מחלטת של הסכסכהניעה, שבו הובטח שלום התושבים. דונקלמן סירב לבצע הוראה שפלה זו בלי פקודה בכתב. פקודה כזאת לא הגיעה, ותושבי נצרת ניצלו. (אחרת היינו מוצאים אותם כיום במחנה עין-אל-ח'לוח או ראשידיה, רועדים בקור, כשהגברים כלואים במחנה אל-אנצר).

על לסקוב התהלכו סיפורים רבים. הסיפור החשוב ביותר בא להסביר את להיטותו אחרי גוהלי הצבא הבריטי, שבו הגיע לדרגת רביסרן — דרגה גבוהה מאוד לחייל מפלסטיין. לסקוב, בוגר בית-הספר הריאלי בחיפה, התאהב בעל וייצמן, אחותו של עזר, יתמיה כובשת ועותרצון. יעל, נעמת זאת, התאהבה בגיבור-מלחמה בריטי, לא-יהודי, נישאה לו ועברה עימו לבריטניה. מאז — לפי הסיפור — דבק בלסקוב הגיזק הבריטי. הוא רצה להיות בריטי יותר מאשר הבריטים עצמם, בריטי יותר מאותו קצין שכבש את אהובת-ליבו.

אין ספק שלסקוב היה אדם מרתק. אימרת-הכנף שלו היו לאגדה. פעם, כשהיה מפקד בית-הספר לקצינים, הציג לחניכים רגיל: „אתה נע בשדה בראש פלוגה. פיתאון ניתנת עליך אש מגיבעת סמוכה. מהו הדבר הראשון שאתה עושה?”

בוה אחר זה קמו החניכים ונתנו תשובות: „אני שולח את חוליית המיקלע...”

„שב!” רעם לסקוב.

„אני מסתער בראש מחלקה...”

„שב!”

וכן הלאה. אחרי שכולם ניסו לשווא לגלות את פיתרון התעלומה, סיפק לסקוב עצמו את התשובה: „הציני הגדול ביותר, בעל הזקן הארוך ביותר, לא נשאר עומד כאשר יורים עליו! הדבר הראשון הוא לשכב!”

בפעם אחרת, כשהיה מפקד חיל-האוויר, סייר במחנה המפקדים, שידעו מראש למה לצפות. ניקו את המחנה כפי שלא נוקה מעולם. לסקוב בא, פתח ארונות, בדק מתחת למיטות, הסתכל לתוך הסירים במיטבת, ולא מצא על מה להתלונן. הכל היה בסדר.

לבסוף אמר: „הביאו כסא!” הוא טיפס על הכסא ומשך אצבע על פני אהיל מנורה, מלמעלה. האצבע התכסתה באבק. „אתם לא תהיו לעולם צבא אמיתי!”

פסק ונטש את המחנה כועס.

הוא היה איש התכונה שיוחסה לו יותר מכל אחרת היא זו שאין לה שם עברי, אלא רק לועזי: integrity.

הוא היה אדם ישרלב, כולו מיקשה אחת, בעל אופי יהודי. הוא לא יצא ממכונה של בית-החורשת, כמו רבים מן הקצינים כיום. אי אפשר היה שלא לכבד אותו.

שנותיו האחרונות לא היו מוכתרות בהצלחה. אחר רי שסיים את תקופת-כהונתו כרמטכ"ל — תקר פה שבה לא פרצה אף מילי-חמה אחת, ויש לרשום זאת ילכותו — התמנה כמנהל רשות-הגמלים. כמו קצינים רבים שעברו לחיים האזרחיים, היה נדמה לו שאי שר לנהל מיפעל גדול כי אגודה צבאית. הוא התגנש עם העובדים, התעלם לי-לחלוטין מריגשותיהם, ולא הסתדר עם איש. בעיני רבים בארץ היה גיבור — המנהל החקיף, ההגון, הלחם בשחיתות ובחוסר-היעילות. אך בעיני המעטים הקבועים, לא היה אלא כישלון. אחרי מאבקים ממושכים, הוא הודח — דחוקא על-ידי שר-התחבורה עזר וייצמן, אחיה של יעל הנערצת. היחיד שהעז לפוצץ את האגדה.

אחרי זה היה לסקוב שבר-כלי. הוא היה מובטל מתפקיד, עד שמשנה דיון חש לעזרתו, לשימחת רבים מחסידי וממתנגדיו גם יחד, שליבם נחמץ למראת ירידתו. דיון מינה אותו כנציב קבלת החיילים — תפקיד שנשל בהרבה מרמתו. יש שחשדו בלסקוב כי ביקש לגמול לדיון כאשר התמנה כחבר ועדת-אגרנט אחרי מלחמת יום-הכיפורים. הוא מילא תפקיד חשוב בסתורו של דיון על-ידי הוועדה — טיהור שהרגינו את הציבור עד כדי כך, שדיון נאלץ ללכת, ובדרכו גרף עימו גם את גולדה.

בשנים האחרונות פגשתי בו פה ושם, ומראהו לא הותיר ספק שהוא חולה מאוד. שמחתי למיד לשוחח עימו. הוא הפך אנאכרוניזם במדינה — אדם הגון, שאינו מתפשר עם השקיעה המוסרית הכללית.

כאשר נפטר השבוע, בגיל צעיר-חסיתי (63), שאלתי את עצמי: מי מלבד קומץ של ותיקים יודע כיום מי היה האיש, שבמנה עומק האנשים האגדתיים שהובילו אותנו אל הקרב ערב קום המדינה?

לא היה מנוס מן המסקנה: זהו חוק מיפלצתי. הוא חסר-הגיון, מסובך ועקום, ומנוגד לשכל הישר. בדקתי והשתכנעתי כי רוב — זאולי כל — חברי-הכנסת שעסקו בחקיקה זו לא הבינו כלל את החוק שיצא מתחת ידיהם. מובן שאיש מן המצביעים בעדו במליאה לא ידע על מה הוא מצביע.

לא לחינם שבתו בעליה-המשאיות בועם בלתי-רגיל נגד החוק הזה, וחסמו את הכבישים. אילו הייתי במקומם, הייתי נוקט אמצעים חריפים עוד הרבה יותר. כי החוק הורס לחלוטין ענף זה. הוא יהרוס ענפים רבים נוספים. למרבה מזלו של מישור-האוצר, רוב מנהלי-החברות בארץ עדיין אינם מבינים את החוק, ופשוט אינם יודעים מה צפוי להם. זה עתה יצא לאור מודיק המנסה להסביר את החוק. הוא נמכר בסכום האגדתי של 23 אלף לירות. (לא, אין זו סעות-דפוס. 23,000 לירות לספר!) איני מסוגל להסביר את עקרונות החוק כאן.

בימי כהונתי בכנסת הייתי חוזר, מדי שנה, בוויכוח על תקציב הכנסת, על הטענה כי אין מדינת-ישראל יכולה להרשות לעצמה כנסת זולה. תבעתי להכפיל ולהשליש את תקציב הבית, כדי למשוך לכנסת מועמדים

ישראל תרו, לבלר במרעצת קריית-שש, הצליח לחולל הפיכה בסניף המקומי של מיפלגת תוכ"י (תנועת-כבוד-ישראל). כתוצאה מכך הגיע למרכז המיפלגה. שם ריכז סביבו את הצירים מקריית-אחד, קריית-שניים, קריית-שלושה וכן הלאה, עד קריית-שישה-עשר, והדיח את השר מטעם מיפלגתו. כך הפך שר-השינוע.

מאותו רגע היה ישראל תרוח להוגה-דיעת. פעם בחודשיים הוא מוזמן לתוכנית חוק, שם תולים בו שלושה מראיינים עיני-עגל ושואלים אותו לדעתו על מעמד ישראל בקוסמוס. אין סימפסיון („ישראל — לאן?”) בלעדיו. אימרות-הכנף שלו („החיים זה לא גויאווה!”) ממלאות את טורי-החברה בעיתונים. המשך הסיפור ידע.

דודקין

חשבתי על תהליך זה כשפתחתי, בטעות, את ה"טלוויזיה וראיתי-שמעתי וי-כוח על הציונות. ארבעה הוגי-דיעות השיבו לשאי-לות על הציונות בימינו, מי לפי השקפה זו ומי לפי השקפה אחרת. ובין כל אלה ישב לו מר אריה. דולצין הפיק מרגליות, שדמו יותר לי גאלים של כיתה א'. בגללו ישבתי מרותק אל המכשיר. ציפיתי בכליון אוזניים לשמוע ממנו פסוק אחד שאינו תפל לחלוטין. ציפיתי לשווא. ובעצם, מדוע יהיה לו למר דולצין להגיד משהו על הציונות שאינו ברמה של מאמר ראשי בצהרון? דולצין היה עסקן מסוג ב' במיפלגה מסוג ב'. בעיקבות מאניפיר ציות קואליציוניות הגיע לו כסא ליד שולחן-הממשלה. אך לא נמצא לו מקום-ישיבה מתאים. התפקיד שבו חשק — משרד-החוק — נתפס על-ידי משה דיין. חיפשו חיפשו, ומצאו פיתרון: דולצין לסוכנות היהודית. מכיוון שהוא עולה ממכסיקו, זה היה הפיתרון הר אידיאלי. (למה? אם לצטט את אימרתו בתהאלמוות של הוגה-דיעות דגול אחר: ככה!)

כיו"ר הנהלת הסוכנות יש לדולצין תפקיד מכובד. אמנם, הסיכוח היא מוסד רקוב עד היסוד, שתפקידו הבלעדי הוא לחלק כספים וטובות-הנאה בין המיפלגות. אך אין לי ספק כי במיקצוע שלו — הפוליטיקניות — הוא בהחלט ברי-מכא, ובוודאי יש לו הרבה דיברייטעם לומר על קנוניות מיפלגתיות, מאניפולציות ביוזק-ר-טיות, חלוקת שלל, רמתם ההשוואתית של בתי-המלון היותר מסוארים ונעימים-הליכות. הוא אדם, הוא אדם פילוסופי-היסטוריוסופי על מהות הציונות?

אורי אבנרי

יונה אישי

בעלי רמה גבוהה יותר, ולצייד אותם ביעצים-מומחים ובאמצעים הדרושים למילוי תפקידם. החוק האינפלציוני מוכיח כי הכנסת הנוכחית, שבה מתרוצצים כסילים, צעקנים ורודפי-פירסומת, פשוט אינה מסוגלת למלא את תפקידה העיקרי — לחוקק חוקים סבירים. זהו כנסת זולה, שאינה שווה גם את מחירה הזעום. כפי שידועת כל עקרת-בית, הסחורה הזולה היא לא פעם, היקרה ביותר.

האיש שלא ידע להסתדר

ערב מיבצע נחשון, בימים הראשונים של אפריל 1948, נמסר לנו כי יש לנו מג"ד חדש. אני אמר „נמסר לנו, כי לא ראינו את האיש. חנינו בנען, ואחר-כך בחולדה. יצאנו מדי יום וילולה לפעולות. גם המג"ד החדש היה בחולדה. לא ראינו אותו.

פעם, לקראת תום המיבצע, ערכו אתנו במיסדר גדול. ראינו מרחוק אדם לבוש בהידוד במדים מגומדים, קצין אמיתי, שסקר אותנו. הוא לא התקרב, ולא ראינו את פניו אלא מרחוק. אמרו לנו שזהו המג"ד: חיים לסקוב.

אמרו לנו שהוא קצין אמיתי, ישר מן הצבא הבריטי. באותם הימים, בין הלוחמים, המילה „קצין” היתה מילתי גנאי. לנו היו „מפקדים”, אנשים שרבצו עימנו בברך, שחיו עימנו, שהסבירו לנו כל פעולה לפני שהחלה. שראינו בהם חברים מנוסים יותר ומוכשרים יותר לפיקוד — מבלי להכיר את לסקוב — ואין יכולנו להכיר? — התחלנו לשנוא אותו. חטיבת גבעתי לא באה מן הפלמ"ח, אלא מן החי"ש. אך הפיקוד היה פלמ"חי, וגם הרוח. שנאנו את הרוח הנגדית — זו שנשבה מן הצבא הבריטי, רוח של „בולשיט”, ציחצוח-דרגות, „מרחק” בין „קצין” ו„טוראי”, הצדעות, חדר-איכל נפרדים לקצינים.

דויד בן-גוריון לא האמין ביכולת הקרבית שלנו, וסמך על האנשים ושבאו מן הצבא הזר. נוצרה מחלוקת שהתססה במשך חודשים את הצבא החדש. היא הרגה מהתחסום הצבאי. נדמה לי שהוצאותיה הטביעו את חותמן על כל המישטר שנוצר במדינת-ישראל החדשה, ושאת פירותיהן אנהגו אוכלים עד עצם היום הזה. בין השאר אי-אפשר להבין את אשר התרחש לגבי קליטתם (כלומר: אירקליטתם) של העולים החדשים מארצות-האיסלם, מבלי

חוק טוב דומה לכל יצירה טובה — שיר, סיפור, לחן. הוא נראה כדבר פשוט, כמעט מובן מאליו, העשוי מיקשה אחת. כזהו, למשל, חוק ועדות-החקירה. עתה, במיבחן הגדול של חקירת הטבח במחנות-ביירות, הוא מתגלה בכל שלמותו. למשל: הסעיף 15, המגן על זכויותיהם של מי שעלולים להיפגע ממסקנות החקירה. נראה כסעיף פשוט, הגיוני וחיברי. קשה להעלות על הדעת כמה מחשבה הושקעה בו. הזכות העיקרית עליו, מגיעה לאבי החוק, יעקב שימשון שפירא. שר-המישפטים הטוב ביותר (ואולי הטוב היחיד) שהיה אי-שעם במדינה. זה היה ה„בנייני” שלו, פיטגת יצירתו המישפטית. כמי שלקח חלק בוויכוח הממושך על החוק, לרוב, באולם כמעט-ריק, בנוכחות שלושה-ארבעה מומחים בלבד, אני תובע לעצמי חלקיק של חלקיק של הזכות. ולעומת זאת — חוק שהתקבל בעיתון של חברה — בתנאי אינפלציה, השברע קראתו בעיתון כי באשמת חוק זה (או תודת לו) הפך הרווח הנקי של בנק לאומי למחצית הראשונה של 1982, בסך 994 מיליון שקל, להפסד של 107 מיליון שקל!

חוק הטימטום האינפלציוני

בעוונתי הרבים אני מכהן גם כמנהל של חברה — זו המוציאה לאור את העולט הזה. כאחד המנהלים, אני נאלץ מדי פעם, בעל כורחי, לעטק בצדדים הכלכליים של החברה, כפי שכבר סיפרתי, גדלתי בבית של בנקאי-לשעבר שמאס בעסקים, וכל דבר הנוגע לכסף משעמם אותי עד מוות. הסבירו לי את משמעות החוק החדש לגבי ניהול העולט הזה, ואחרי הרצאה של חצי שעה אגרתי: „זה לא יכול להיות. יש כאן איוושה טעות. הרי זה מנוגד לחלוטין להגיון.” הביאו לי מומחה גדול יותר, וזה הירצה באזוני במשך שעה וחצי על משמעות החוק. הוא אישר לגמרי את דיברי היועץ הראשון.